

Motion till riksdagen 2009/10:A11

av **Kalle Larsson m.fl. (v)**
med anledning av prop. 2009/10:60

Nyanlända invandrares arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning	2
4	Kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet	2
4.1	Dagens utformning av flyktingmottagandet	3
4.2	Behov av ett reformerat system	4
4.3	Bindande lagstiftning om flyktingmottagande.....	4
4.4	Preciserade krav om flyktingmottagande av hög kvalitet	5
4.5	Höjd ersättning för flyktingmottagandet.....	6
4.6	Anhöriginvandrares rätt till introduktion	7
4.7	Uppmuntra kommunsamverkan för helhetslösningar	7
4.8	Rehabilitering som en del av introduktionen	8
4.9	Kvalitetssatsning på sfi	8
4.10	Mottagandet av ensamkommande barn	9
5	Statens övergripande ansvar.....	10
5.1	Introduktionslag om rätt till ersättning och obligatoriskt deltagande.....	10
5.2	Förtydligt ansvar för Arbetsförmedlingen	11
5.3	Anställningsstöd för nyanlända	11
5.4	Konjunkturoberoende insatser riktade till nyanlända	12
5.5	Nationell valideringssatsning.....	12
5.6	Utvecklat arbete med rekryteringsmässor.....	12
5.7	Obligatoriska kravprofiler vid rekrytering.....	13
5.8	Obligatoriska likabehandlingsplaner	13
5.9	Flerspråkighet och tvärkulturell kompetens merit vid anställning.....	14

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2009/10:60 Nyanlända invandrarers arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ett reformerat flyktingmottagande i enlighet med vad som anförs i motionen.

3 Inledning

Regeringen föreslår i proposition 2009/10:60 ett nytt system för nyanlända invandrarers etablering. Enligt förslaget ska Arbetsförmedlingen få ett samordnande ansvar för etableringsinsatserna istället för kommunerna. En ny ersättning som är lika för alla oberoende var i landet man bor införs och utgår vid aktivt deltagande i etableringsinsatser. Regeringen vill även införa privata etableringslotsar som den nyanlände ska välja mellan enligt lagen om valfrihetssystem.

Vänsterpartiet anser att en reform av det svenska flyktingmottagandet är angeläget. Vi välkomnar att ersättningen till nyanlända invandrare görs lika över hela landet och att individens ersättning kopplas till aktivt deltagande i etableringsinsatser. Enligt vår mening saknar emellertid regeringens förslag motsvarande tydliggörande när det gäller övriga aktörers åtaganden och skyldigheter när det gäller etableringsfrågorna. Därmed bidrar regeringens proposition inte till lösningen av de problem som finns i dag. Särskilt problematiskt är förslaget om införandet av privata lotsar och avsaknaden av en plikttag om alla kommuners skyldigheter när det gäller flyktingmottagande och introduktion. Trots att Arbetsförmedlingen otvivelaktigt har en helt central roll i denna process riskerar regeringens förslag om att förstatliga introduktionen därmed att bli en verkninglös åtgärd.

Vänsterpartiet anser att språkundervisning och introduktion till det svenska samhället måste påbörjas tidigare och ske mer aktivt än vad som sker i dag. I dag präglas asyltiden i alltför hög grad av ett återvändandeperspektiv som försvårar etableringen vid ett positivt beslut om uppehållstillstånd. Vår politik för detta har vi presenterat tidigare (motion 2009/10:Sf320) och vi fokuserar här på våra förslag inom det område som propositionen behandlar – introduktion och etablering som sker efter beslutet om uppehållstillstånd.

4 Kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet

Vänsterpartiet vill genomföra omfattande förändringar när det gäller flyktingmottagandet. Vi vill betona att lösningen vare sig finns i att begränsa asylsökandes rätt till eget boende eller nyanländas rätt att välja bostadsort

som andra. Det handlar snarare om att ställa tydliga krav på att samtliga aktörer som deltar i mottagandets olika delar ska fullfölja sina åtaganden och framför allt om att iordningställa tillräckligt goda förutsättningar för alla parter – staten, kommunerna och individerna – att kunna ta sitt respektive ansvar.

Enligt Vänsterpartiets mening bör staten ha det övergripande ansvaret att ta emot flyktingar och invandrade till Sverige. Flyktingmottagandet ska därför ha en tydlig nationell styrning och tillräcklig statlig finansiering. Däremot anser vi att kommunerna ska stå för själva genomförandet av introduktionen mot tillräcklig ersättning från staten. Det är i landets kommuner nyanlända ska bo och verka och bygga sig en framtid. Därför ska kommunerna, enligt vårt förslag, ha en tydlig roll i utförandet av introduktionen och mottagandet. Vilka krav detta ställer på kommunerna i praktiken ska tydliggöras och bindas i en särskild förordning. Ansvarsfördelning och skyldigheter för alla inblandade aktörer och individen ska vara tydliga och uttryckliga. Individen ska ha möjlighet att göra tydliga, fria och rationella val. När uppehållstillstånd beviljas ska bosättningskommun erbjudas i den introduktionsplan som följer med individen. Rätten till introduktionsersättning som motsvarar en rimlig lön ska befästas genom lagstiftning och deltagande i introduktionen ska vara obligatoriskt.

Vi är övertygade om att flyktingmottagandet skulle fungera betydligt mer effektivt och vara betydligt mer jämnt fördelat över landet om de förslag vi presenterar nedan genomfördes.

4.1 Dagens utformning av flyktingmottagandet

När en person som sökt asyl beviljas uppehållstillstånd har han eller hon rätt att bosätta sig i Sverige. Den kommun där personen vistas blir då ansvarig för introduktionen. Den som inte själv ordnar sitt boende kan få hjälp och stöd med bosättningen i en kommun av Migrationsverket som då anvisar en s.k. introduktionsplats i en kommun som har en överenskommelse om flyktingmottagande.

I dagens system finns det ingen skyldighet för kommunerna att erbjuda plats för bosättning. De överenskommelser som stiftas mellan en kommun och Migrationsverket kan betraktas som en viljeinriktning från kommunen, men innebär inte heller dessa några uttryckliga bindande förpliktelser.

Staten ersätter kommunerna för mottagandet av nyanlända i enlighet med förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Den kommun som tar emot en nyanländ har ansvar för att den nyanlände erbjuds och genomgår introduktion i enlighet med upprättad introduktionsplan. Schablonbeloppen för varje nyanländ flykting eller invandrare som tas emot är en åldersdifferentierad ersättning och den ska täcka kostnaderna under två år. Därefter avses det kommunala utjämningsystemet täcka för eventuella skillnader kommunerna emellan för flyktingmottagandet. Kommunen beviljar sedan introduktionsersättning till individen i enlighet med lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utläningar.

Fel! Okänt namn

4.2 Behov av ett reformerat system

Behovet av genomgripande förändringar av flyktingmottagandet är stort. Vissa kommuner har under senare år tagit emot betydligt fler nyanlända än andra. Det kommunala flyktingmottagandet är följaktligen ojämnt fördelat. Fortfarande finns det rika och välmående kommuner som inte tar emot några eller väldigt få flyktingar. Samtidigt är situationen på vissa håll mycket pressad både när det gäller boendevillkor och möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Detta sätter upp svåra hinder för människors fortsatta möjligheter i Sverige.

Särskilt i storstadskommunerna är bostadssituationen svår och många rapporter om trångboddhet finns från områden där många nyanlända bor. Ett antal kommunala bostadsbolag i Södertälje, Göteborg och Landskrona har i ljuset av detta infört begränsningsregler för hur många människor som får bo i en och samma lägenhet. Syftet har varit att komma åt problemen med trångboddhet genom att fastställa att det inte får bo fler än ett bestämt antal personer i lägenheterna för att personen inte ska riskera att förlora sitt hyreskontrakt.

Det råder alltså ingen tvekan om att situationen på flera håll är mycket svår och närmast ohållbar. Oförutsägbarheten i var personer som får uppehållstillstånd kommer att bosätta sig gör det svårt för de kommuner som har ett stort mottagande att planera långsiktigt och kunna svara upp mot det ansvar man har för de samtliga individer som finns bosatta i kommunen. Det gäller både i flyktingmottagandet och för tillgången till välfärdstjänster i övrigt.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har presenterat uppgifter som visar att den statliga ersättningen inte täcker kommunernas kostnader för flyktingmottagandet. Man pekar på att framför allt storstäder med förortskommuner och större och medelstora kommuner inte har fått full täckning för utgifter för försörjningsstöd och introduktionsinsatser. I en del kommuner går enligt uppgift närapå 90 % av kommunersättningen till ren försörjning. Det innebär att ersättningen inte räcker till för att ordna för sfi, samhällsinformation, praktik, kompletterande utbildningar, yrkesspråk, tolkverksamhet, merkostnader för barnomsorg, skola osv. Det är emellertid viktigt att understryka att det kommunala utjämningsystemet på längre sikt fungerar rättviseskopande kommunerna emellan. De kommuner som har tagit emot många flyktingar får en proportionerligt större andel av det generella statsbidraget än de som tagit emot få.

4.3 Bindande lagstiftning om flyktingmottagande

Vänsterpartiet vill att en lagstiftning ska genomföras som gör samtliga kommuner i Sverige skyldiga att tillhandahålla flyktingmottagande. En sådan pliktlag föreslogs av den utredning (SOU 2008:58) som föregått propositionen, men finns inte med när regeringen nu lägger fram propositionen. En pliktlag innebär att alla kommuner ska förbereda för mottagande av nyanlända

flyktingar och anhöriga vad gäller bosättning, introduktionsprogram, sfi, skola och förskola osv.

Det exakta antalet personer som varje kommun sedan ska ordna bosättning för ska vägas mot kommunens storlek befolkningsmässigt och preciseras i separata årliga överenskommelser. Migrationsverket och länsstyrelserna ska enligt vårt förslag teckna överenskommelser om vidarebosättning för flyktingar inom respektive läns, och länsstyrelsen ansvarar sedan för att bestämma det exakta antalet platser i respektive kommun och att överenskommelser med kommunerna därefter kommer till stånd. På detta sätt tas regionala förutsättningar till vara och samverkan mellan närliggande kommuner i frågor om utbildningscentrum och annan infrastruktur möjliggörs.

För individens del innebär en bindande lagstiftning om kommunmottagande att ett erbjudande om boende i en kommun och påbörjande av introduktionsprogram följer direkt på att uppehållstillstånd beviljas. Detta görs samtidigt som en individuell introduktionsplan upprättas. Däremot ska inga inskränkningar göras vad gäller rätten att själv välja bostadsort. För att kommuner ska ha en rimlig möjlighet att planera och skapa goda förutsättningar för mottagande ska en viss grundersättning utbetalas oavsett om individen fullföljer erbjudandet om boende eller inte. Någon form av sanktioner bör även kunna riktas mot kommuner som bryter mot lagstiftningen.

4.4 Preciserade krav om flyktingmottagande av hög kvalitet

För att en pliktlag om flyktingmottagande ska vara verkningfull måste lagstiftningen preciseras med tydliggöranden om vad detta åtagande innebär i praktiken.

Vänsterpartiets mening är att det är kommunen som ska vara huvudaktör för utförandet av introduktionsinsatser. Den konkreta innebörden av det kommunala åtagandet för flyktingmottagandet måste därför tydliggöras och preciseras. Det innebär att innehållet i de kommunala introduktionsprogrammen ska förtydligas och styras nationellt, liksom ansvaret för att tillhandahålla bostäder, arbetsmarknadspolitiska insatser m.m.

Dessa konkreta åtaganden ska ingå i det avtal som kommunen stiftar med staten via länsstyrelserna om flyktingmottagande. I introduktionsprogrammen ska kommunerna åläggas att tillhandahålla sfi, samhällsinformation, introduktionsinsatser, kompletteringsutbildning, validering, rehabilitering, tolkar, barn- och ungdomsverksamhet riktade till nyanlända och så vidare. Dessa preciseringar ska bindas i en särskild förordning. Ett tydligt återrapporteringskrav ska införas om de insatser som genomförts och hur ersättningen från staten för flyktingmottagandet använts i kommunen.

Kommunerna ska ha det tydliga ansvaret i introduktionen att lotsa individen till arbete och egen försörjning. Vänsterpartiet avvisar därmed det i propositionen föreslagna förstatligandet av introduktionen. Vänsterpartiet motsätter sig också att centrala delar av introduktionen privatiseras bort från samhällets ansvar och avvisar därmed regeringens förslag om privata lotsar, som

Fel! Okänt namn på

genom vinstintresse ska ansvara för upprättandet och genomförandet av individens etableringsplan. Enligt Vänsterpartiets mening hör sådana privatiserade inslag inte hemma i ett system som ska organisera flyktingmottagande och introduktion. Vi ställer oss även, i likhet med ett stort antal remissinstanser, frågande till vilka möjligheter den enskilde har att fatta ett meningsfullt och informerat val om vilket lotsföretag på marknaden denne bör anlita. Vänsterpartiet vill i stället betona vikten av att Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknadsenheter ges ett tydligare ansvar och tillräckliga resurser för introduktion.

Vidare ska det inte vara möjligt för kommuner att avfärda flyktingmottagande med argumentet att det inte finns bostäder. Bostadsförsörjningslagen fastställer kommunernas ansvar att se till att alla i kommunen har bra bostäder att leva i. Vi vill förtydliga detta ansvar ytterligare och har i tidigare motioner (2009/10:C375) föreslagit en komplettering i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar så att där införs en bestämmelse om allas rätt till egen bostad. För att förstärka möjligheterna att ordna bostäder som alla har råd att bo i vill vi investera i ett bostadslyft för byggande särskilt av hyresrätter med låga hyror och med bästa miljöteknik. Genom vår bostadsfond finansierar vi dessutom upprustning av det befintliga beståndet av hyreslägenheter i miljöprogramsområdena så att nödvändiga renoveringar kan genomföras utan att hyrorna måste höjas. Vi vill också återinföra bostadsanvisninglagen så att kommunerna ges rätt att begära in lediga lägenheter från privata fastighetsägare och hyresvärdar att förmedla till de bostadssökande.

4.5 Höjd ersättning för flyktingmottagandet

För att kommunerna ska kunna svara för ett fullgott mottagande måste statens ersättning bättre än i dag motsvara kostnaderna. Vi vill därför höja och se över utformningen av schablonersättningen så att statens ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet bättre än i dag motsvarar de kostnader detta ansvar medför. Utöver kostnaderna för utbetalning av fastställd introduktionsersättning, i enlighet med vårt förslag till särskild introduktionslag som redogjorts för ovan, ska den statliga ersättningen till kommunerna för flyktingmottagandet även täcka kostnader för att ordna introduktionsinsatser för nyanlända, sfi, rehabilitering osv. Vi avvisar den urholkning som regeringens föreslagna lotssystem innebär för ersättningen till kommunerna.

Det finns tydliga signaler på att kostnaderna för kommunerna för flyktingmottagandet på många håll, om än inte på alla, är större än den ersättning som utbetalas från staten. Detta har till följd att när ersättning för individens försörjning väl utbetalas, saknas det medel för övrig introduktion. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) går, som tidigare nämnts, i genomsnitt 90 % av den statliga ersättningen till försörjning jämfört med de 60 % som varit avsikten. Därmed är verksamheter som sfi, praktik, kompletterande utbildningar, yrkesspråk osv., ofta mycket eftersatta.

4.6 Anhöriginvandrares rätt till introduktion

För att personer som fått uppehållstillstånd genom anknytning också ska ha tillgång till introduktion och för att kommunerna ska ges ersättning även när denna grupp bosätter sig i kommunen bör ändring göras. I dag får kommunerna endast ersättning för anhöriga till flyktingar som kommer till Sverige inom två år efter det att anknytningspersonen fått uppehållstillstånd, något som regeringen till skillnad från den föregående utredningen inte vill ändra på. Detta sätter upp svåra hinder för personer som anhöriginvandrat, av vilka många är kvinnor, när det gäller språkkunskaper och förutsättningarna för vidare etablering i Sverige. Dessutom skapar detta en obalans i kommunernas förutsättningar att planera för introduktionen. Därför bör en regeländring genomföras i 3 § fjärde stycket förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. så att kommunerna ges rätt till ersättning för personer som anhöriginvandrat upp till sex år efter det att anknytningspersonen fått en kommunplacering.

4.7 Uppmuntra kommunsamverkan för helhetslösningar

Samtidigt som en pliktlag om alla kommuners skyldigheter i flyktingmottagandet införs är det viktigt att ömsesidig samverkan mellan kommuner uppmuntras. Arbetsmarknadsläget och situationen på bostadsmarknaden ser ju olika ut i olika delar av landet. Ett exempel på sådan samverkan har skett mellan Ljungby och Malmöstadsdelen Rosengård där arbetsökande rosengårdsbor med rätt kompetens erbjudits anställning hos Ljungbys verkstadsföretag. Samtidigt har en yrkesinriktad utbildning erbjudits och hjälp med flytt och med de praktiska frågor som kan komma upp för den arbetsökandes familj kring skola och förskola.

Avgörande för att denna typ av kommunsamverkan ska vara möjlig, och i förlängningen en långsiktig lösning för individen, är att frivillighet tydligt betonas och att lösningar för hela familjens bosättning och sysselsättning är i fokus.

Det är också avgörande att det är rimliga kvalifikationskrav som ställs upp. Det har exempelvis visat sig i det samverkansprojekt som finns mellan Gnosjö och Södertälje, att de krav på språkkunskaper som ställts upp av arbetsgivarna i utbyteskommunen varit så höga att inte någon av de södertäljebor som varit i fråga för anställning ansetts vara lämpade. En vägledning bör därför tas fram angående kommunsamverkan som ett verktyg för att underlätta nyanländas arbetsmarknadsetablering.

I budgetpropositionen avsätts varje år medel inom kommunersättningarna för flyktingmottagande som ett stimulansbidrag för utflyttning från storstäderna. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till denna form av åtgärder. Vi menar att eventuella utflyttningsinsatser bör rikta sig till hela befolkningen och inte enbart till asylsökande och flyktingar. Därför bör Glesbygdsverket ges i uppdrag att uppmuntra människor att bosätta sig i hela landet. Samtidigt ska Mi-

Fel! Okänt namn på

grationsverket uppmuntra och erbjuda möjligheter för människor att söka alternativa bostadsorter.

4.8 Rehabilitering som en del av introduktionen

Många av dem som kommer till Sverige som asylsökande har flytt från sina hemländer undan krig, fängelse och tortyr samt politisk, etnisk och religiös förföljelse. Många av dem behöver kvalificerad psykosocial och psykiatrisk vård. De brister som i dag finns vad gäller dessa människors möjlighet till nödvändig rehabilitering sätter upp allvarliga hinder för det fortsatta livet i Sverige.

Att få en noggrann bedömning av tortyr- och traumaskador är viktigt för att den som drabbats av övergrepp ska få upprättelse. En riktig diagnostik och dokumentation kan vara avgörande för att asylskälen ska bli korrekt bedömda. Det kan också ha stor betydelse för personer som fått uppehållstillstånd, men som på grund av tortyr- och traumaskador har svårt för att delta i allmänna introduktionsinsatser som språkstudier och praktik. Många traumatiserade flyktingar behöver individuellt anpassade introduktionsinsatser och professionell behandling för att på sikt ha en chans till integration i det nya samhället.

Det är av avgörande vikt att kunskapen om tortyr- och traumaskador kommer de personalgrupper till del som står för det direkta bemötandet av flyktingar som söker vård. Socialstyrelsen bör därför ha i uppdrag att sprida den kunskap som finns i fråga om tortyr- och traumaskador till primärvård, socialtjänst, barnavård och psykiatri. Vidare bör rehabilitering vara en uttrycklig del av individens introduktionsplan och rätten till rehabilitering skrivas in i den introduktionslag som bör införas enligt vårt förslag.

4.9 Kvalitetssatsning på sfi

För att få till stånd den höjning av kvaliteten på flyktingmottagandet som är nödvändig måste avsevärda satsningar göras när det gäller undervisningen i svenska för invandrare (sfi). För att detta ska kunna ske behövs en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi ska kunna läsas i kombination med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete.

Regeringen har nyligen drivit igenom en försöksverksamhet med sfi-bonus, en prestationsbaserad stimulanssättning, i 15 kommuner. I budgetpropositionen för 2010 anvisas en permanent satsning på nationell nivå. Regeringen har dessutom aviserat att man vill införa nationella slutprov på samtliga studievägar. Det ska alltså inte vara möjligt för de studerande på sfi att gå vidare till en högre nivå. Regeringen vill också införa en begränsning på tre år som man som längst får läsa sfi.

Vänsterpartiet är skarpt kritiskt till regeringens syn på sfi. Vi menar att den bygger på osanna antaganden om att sfi-studerande bara "sitter av tiden" för

att kunna bli försörjda och på bristande jämförbar statistik kommuner emellan. Vare sig treårsbegränsningen eller sfi-bonusen tar hänsyn till de mycket olika förkunskaper människor som kommer hit har. Den enskilde studerande lastas helt för den otillräckliga kvaliteten på undervisningen. Vi menar att regeringens förslag bygger in ökade klyftor som sedan följer människor in i arbetslivet.

Vänsterpartiet vill i stället se kraftfulla insatser för att kvalitetssäkra sfi-utbildningen, bl.a. när det gäller tillgången till varvad praktik och validering, fler lärarledda timmar och välutbildade sfi-lärare. Vi vill också särskilt utveckla sfi med yrkesinriktning.

Vidare vill vi komma till rätta med den bristande kontinuiteten både för den undervisande läraren, för gruppen och den enskilde. Den löpande intagningen är en faktor, en annan är att den studerande tvingas göra avbrott i studierna för att ta ett jobb, även under kort begränsad tid för att inte gå miste om sin försörjning. Detta skapar en motsägelsefullhet då individen å ena sidan ställs inför behovet att snabbt komma ut i arbetslivet och å andra sidan behovet att skaffa sig fullgoda kunskaper i svenska för att klara arbetslivet och samhällets alla krav.

Vi vill också se över den studieekonomiska situationen för de sfi-studerande. Eftersom studiestödet tagits bort tvingas många att välja bort svenskundervisning av ekonomiska skäl. Vi vill därför återinföra timersättningen för sfi.

Dessutom är det nödvändigt att satsa på att stärka lärarkompetensen inom sfi. Det handlar dels om satsningar på vidareutbildning, dels om att ställa tydliga behörighetskrav. Nästan två tredjedelar av sfi-lärarna saknar i dag helt kunskaper i svenska som andraspråk, en stor andel saknar dessutom behörighet i vuxenpedagogik. I den ordinarie skolan är kraven höga när det gäller undervisande lärares behörighet, men för sfi-lärarna är det i stället upp till arbetsgivaren att bedöma denna. Därför behövs en tydligare specifikation av lärares behörighet. Vi vill också att det ska bli möjligt att utbilda sig till sfi-lärare som ett spår i lärarutbildningen eller som en egen utbildning.

4.10 Mottagandet av ensamkommande barn

FN:s konvention om barnets rättigheter har mycket stor uppslutning över världen och är tänkt att fungera som ett kraftfullt verktyg i arbetet för barns rättigheter. Det är staten som har det yttersta ansvaret för att barns rättigheter enligt barnkonventionen förverkligas. FN:s barnrättskommitté har riktat skarp kritik vad gäller Sveriges efterlevnad av konventionen. Ett viktigt område för kommitténs kritik avser behovet av att stärka just flyktingbarnens ställning. Det handlar bl.a. om att barns egna asylskäl ska ges större utrymme i asylutredningarna, att även s.k. gömda barn ska ha rätt till skolgång, om hanteringen av s.k. apatiska barn och om mottagandet av ensamkommande barn.

Barn som kommer ensamma behöver snabbt få ett säkert och tryggt boende i Sverige. Därför bör en särskild lagstiftning genomföras som gör alla kommuner skyldiga att ha beredskap för att ta emot ensamkommande barn.

Fel! Okänt namn på

I handläggningen av ärenden som gäller ensamkommande barn har det förekommit problem med barn som blivit myndiga innan frågan om uppehållstillstånd slutligt avgjorts och som riskerar att tvingas bryta upp från det kommunala ungdomsboendet och i stället tvingas till anläggningsboende för vuxna eller till eget boende. Den som är 18 år gammal kan i praktiken ofta fortfarande vara i behov av visst stöd i sin livsföring; det skulle vara mycket negativt för det ensamkommande barnets utveckling att utifrån en mekaniskt tillämpad 18-årsregel tvingas bryta upp från ungdomsboendet. Mottagandet av ensamkommande barn bör ske med en medvetenhet om vikten av att ett barn som blir myndigt innan ansökan om uppehållstillstånd slutgiltigt prövats inte bör flyttas från kommunalt ungdomsboende till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende.

Vänsterpartiet anser att handläggningen av ärenden som rör ensamkommande barn behöver ses över. Exempelvis bör beslut angående dessa barn alltid fattas inom tre månader och beslut om avvisning med omedelbar verkställighet aldrig fattas när det rör sig om ensamkommande barn.

5 Statens övergripande ansvar

Som tidigare nämnts bör staten ha det övergripande ansvaret att ta emot flyktingar och invandrade till Sverige. Flyktingmottagandet ska därför, enligt Vänsterpartiets mening, ha en tydlig nationell styrning och tillräcklig statlig finansiering. I dag har också staten det övergripande och det ekonomiska ansvaret för flyktingmottagandet som helhet, medan det är kommunerna som bär det konkreta ansvaret för utformandet och genomförandet av själva introduktionen. Samtidigt har alla statliga myndigheter, enligt förordning (1986:856) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av integrationspolitiken, ansvar för att anpassa sin verksamhet efter nyanländas behov. I vissa delar behöver statens övergripande ansvar tydliggöras. Att svara för att kommunerna ges tillräcklig ersättning för att ordna flyktingmottagande är en avgörande del av ett sådant övergripande ansvar. Utöver detta ansvar, enligt finansieringsprincipen om statligt beslutade obligatoriska åtgärder angående kommunal verksamhet, krävs ytterligare en rad förändringar jämfört med i dag gällande system. Det gäller förändringar och förtydliganden som är viktiga inte minst för att skapa likvärdighet för de individer som berörs av flyktingmottagandets organisering.

5.1 Introduktionslag om rätt till ersättning och obligatoriskt deltagande

Utöver behovet att förtydliga statens ansvar och kommunernas skyldigheter bör även individens rättigheter och skyldigheter i introduktionen slås fast genom nationell lagstiftning. Detta bör göras genom att en särskild introduktionslag införs som fastställer individens rätt till introduktionsersättning. In-

troduktionslagen innebär också att individens deltagande i den introduktionsverksamhet som boendekommunen anordnar görs obligatoriskt för att introduktionsersättning ska utgå.

Detta innebär att systemet med att kommunerna själva avgör vilken ersättningsform som utbetalas till nyanlända, och vilken nivå denna ska ligga på, upphör. I stället ska en nationellt fastställd introduktionsersättning införas. Vänsterpartiet välkomnar propositionens förslag om en sådan ersättning och anser att den storleksmässigt i så stor utsträckning som möjligt bör likna vanlig lön. Att i lagstiftning kunna tydliggöra innehållet i introduktionen och att betona individens egna förutsättningar och eget ansvar är värdefullt. Det är även positivt att det i förslaget är möjligt att undanta viss inkomst för lön.

5.2 Förtydligat ansvar för Arbetsförmedlingen

Vänsterpartiet välkomnar att ett förtydligande sker av Arbetsförmedlingens roll och uppdrag när det gäller etableringen av nyanlända invandrare. Däremot motsätter sig Vänsterpartiet propositionens förslag om förstatligande av introduktionen. Inte desto mindre är Arbetsförmedlingen en huvudaktör i introduktionsprocessen och dess roll är naturligtvis central. För att få till stånd en snabb och effektiv introduktion till arbetsmarknaden krävs att arbetsmarknadspolitiska åtgärder görs parallellt med den kommunala introduktionen. Därför måste Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknadsenheter ges ett förtydligat ansvar när det gäller nyanländas etablering och också det stöd och de resurser som krävs. Arbetsförmedlingarnas arbete med upprättandet av introduktionsplaner och kvalificerad rådgivning och stöd för nyanlända på nationell nivå bör permanentas.

5.3 Anställningsstöd för nyanlända

Föreställningar om att personer med utländsk bakgrund inte är värda lika mycket på arbetsmarknaden genomsyrar i dag hela arbetslivet. Arbetslösheten bland personer med utländsk bakgrund är två till tre gånger högre jämfört med personer med svensk bakgrund. För att komma till rätta med detta är insatser för att stärka nyanländas förutsättningar till etablering på arbetsmarknaden viktiga. Vänsterpartiet vill att anställningsstöd ska kunna användas för anställning av nyanlända flyktingar under introduktionstiden. Detta är en del av vår generella satsning på riktade anställningsstöd med hög subventionsgrad, som möjliggör anställningar av långtidsarbetslösa med löner i enlighet med kollektivavtal. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har utvärderat de tidigare förstärkta anställningsstöden för långtidsarbetslösa och konstaterat att de var framgångsrika. Den genomsnittliga arbetslöshetsperioden hade förkortats med cirka åtta månader. Tack vare den höga subventionsgraden hade de personer som står längst från arbetsmarknaden fått arbete.

Fel! Okänt namn

5.4 Konjunkturoberoende insatser riktade till nyanlända

För att kunna använda arbetsmarknadspolitiken till att förhindra att grupper som nyanlända ställs utanför bör de fördelningspolitiska inslagen i arbetsmarknadspolitiken i detta avseende stärkas. Att nyanlända är en prioriterad grupp i arbetsmarknadspolitiska program är enligt vår mening inte tillräckligt, utan man måste även överväga att samtidigt utforma särskilda konjunkturoberoende insatser riktade till nyanlända.

5.5 Nationell valideringssatsning

För att bättre ta till vara de erfarenheter och resurser som personer som invandrar har med sig till Sverige, behöver en satsning på att förbättra systemen för validering av både teoretiska och praktiska kunskaper göras och möjligheter att komplettera tidigare kunskaper och erfarenheter förbättras. Vad gäller validering av utländsk högskoleutbildning har det sedan mitten av 1980-talet funnits en systematisk verksamhet för bedömning och erkännande av denna. Det finns också en väl utvecklad verksamhet för att högskolestudenter ska kunna tillgodoräkna sig utbildning som genomförts utomlands. I detta sammanhang bör också de senaste årens utveckling av validering av reell kompetens nämnas, som innebär en skyldighet för högskolorna att bedöma kunskaper och erfarenheter oavsett om de är formellt dokumenterade eller inte. Detta gäller oberoende av vilket land den reella kompetensen har förvärvats i.

Vänsterpartiet fick i vårbudgeten 2006 igenom en satsning på kompletterande utbildning och validering som den nuvarande regeringen har fortsatt. Däremot saknas ett samlat grepp om den validering som rör yrkeskunskaper; hur detta hanteras ser mycket olika ut runt om i landet och inom olika branscher. Vänsterpartiet vill därför genomföra en nationell valideringssatsning som ger Arbetsförmedlingen huvudansvaret för validering av utländska utbildningsmeriter och yrkeskunskaper. Detta för att skapa likvärdighet över landet och förstärkt tillgång och kvalitet generellt.

5.6 Utvecklat arbete med rekryteringsmässor

Endast ungefär en tredjedel av alla lediga tjänster anmäls till Arbetsförmedlingen. De flesta lediga jobb tillsätts i stället via kontakter i det egna nätverket. Det innebär att människor med mindre utbyggda kontaktnät har en begränsad tillgång till de lediga tjänster som ändå finns. Trots detta har regeringen avskaffat lagen om allmän platsanmälan. Vänsterpartiet anser att detta är principiellt problematiskt och att det riskerar att öka den etniska segregationen på arbetsmarknaden. Personer som invandrat har som regel betydligt färre informella kontaktnät i det svenska samhället. Med tanke på att utlandsfödda, i synnerhet personer födda utanför Europa, redan är överrepresenterade

i arbetslöshetsstatistiken, är det helt oförsvarligt att genomföra reformer som riskerar att ytterligare försvåra för denna grupp att komma in på arbetsmarknaden. En effektiv matchning förutsätter en gemensam plats där lediga jobb utannonseras. Det underlättar att rätt kompetens utnyttjas på arbetsmarknaden, samt att geografisk och yrkesmässig rörlighet stärks.

Därför menar Vänsterpartiet att Arbetsförmedlingens arbetsätt bör förbättras så att det blir mer attraktivt att anmäla lediga jobb dit. En viktig del av detta handlar om att skapa möjligheter för kontakter mellan arbetssökande och arbetsgivare inom olika branscher. På flera håll i landet har Arbetsförmedlingen, ofta i samverkan med exempelvis länsstyrelsen, anordnat rekryteringsmässor eller liknande, med inriktning mot olika grupper av arbetssökande och mot olika branscher. Detta format har visat sig vara särskilt lyckosamt för att fånga upp unga och personer med utländsk bakgrund. Arbetsförmedlingen bör därför ges i uppdrag att systematisera anordnandet av rekryteringsmässor över hela landet.

5.7 Obligatoriska kravprofiler vid rekrytering

För att skapa likvärdiga möjligheter till arbetsmarknadsinträde för nyanlända och personer med utländsk bakgrund i övrigt måste rekryteringsprocesserna rensas från diskriminering. För att inte godtyckligt utestänga arbetssökande med utländsk bakgrund måste befattningsbeskrivningar och annonser tydligt formulera de krav som ställs, de meriter som är nödvändiga och tillräckliga, samt de urvalsprinciper som kommer att användas genom rekryteringsprocessen. Det finns ett stort behov av att vidareutveckla metoder för att bekämpa diskriminerande strukturer och beståndsdelar i fråga om rekrytering. Genom en överenskommelse mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har försök med s.k. avidentifierade ansökningshandlingar genomförts på en rad myndigheter. När erfarenheter från dessa försök hanteras är det viktigt att understryka att sådana åtgärder måste ses i relation till den diskriminering som sker under rekryteringsprocessen som helhet och att andra lämpliga metoder måste utvecklas för uppföljning senare i processen. Därför bör arbetsgivare åläggas att före rekrytering fastställa kravprofiler på de formella kvalifikationer som ställs för en anställning.

5.8 Obligatoriska likabehandlingsplaner

En ökad etnisk mångfald är nödvändigt för att samhället ska kunna fullgöra sitt uppdrag att tillhandahålla service till alla medborgare. I lagen mot etnisk diskriminering fastslås arbetsgivarnas uppgift att arbeta för mångfald i arbetslivet och i det arbetet är mångfaldsplaner ett viktigt redskap. Vänsterpartiet menar att alla större arbetsplatser bör vara skyldiga att upprätta mångfaldsplaner. Samtliga myndigheter är numera skyldiga att årligen inkomma med planer där det ska framgå hur respektive enhet arbetar för att främja bl.a. etnisk mångfald bland sina anställda. Vänsterpartiet menar att mångfaldspla-

Fel! Okänt namn på

ner är ett viktigt verktyg för att tydliggöra arbetsgivares ansvar för att öka tillgången till den svenska arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Därför bör samtliga offentliga och privata arbetsgivare med fler än tio anställda omfattas av skyldigheten att upprätta likabehandlingsplaner.

5.9 Flerspråkighet och tvärkulturell kompetens merit vid anställning

Det är nödvändigt att varje människa dagligen möter världen som den faktiskt ser ut. Detta kräver tvärkulturell kompetens hos utbildningssamordnare och arbetsgivare. Den som talar fler språk än majoritetsspråket har också stor fördel av detta i sitt arbete och det blir allt viktigare för företag och myndigheter att ha flerspråkiga anställda. Därför bör styrkt tvärkulturell kompetens, liksom flerspråkighet, räknas som merit vid alla offentliga anställningar.

Stockholm den 11 december 2009

Kalle Larsson (v)

Marianne Berg (v)

Egon Frid (v)

Torbjörn Björlund (v)

LiseLotte Olsson (v)